

Sygn. akt I C 1479/15

Dnia 12 grudnia 2016 roku

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Paweł Poręba

Protokolant: st. sek. sąd. Bożena Zaremba

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2016 roku w Nowym Sączu

sprawy z powództwa J. P.

przeciwko Bankowi Spółdzielczemu w L.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

oraz

sprawy z powództwa R. J.

przeciwko Bankowi Spółdzielczemu w L.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. oddała powództwo J. P.,

II. zasądza od powoda J. P. na rzecz pozwanego Banku Spółdzielczego w L. kwotę 3 600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu,

III. oddała powództwo R. J.,

IV. zasądza od powoda R. J. na rzecz pozwanego Banku Spółdzielczego w L. kwotę 3 600 zł (trzy tysiące sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

SSO Paweł Poręba

Sygn. akt I C 1479/15

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu

z dnia 12 grudnia 2015 roku

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

Powodowie J. P. i R. J. wystąpili z powództwem (k. 1-9) nadanym dnia 15 grudnia 2015 roku (koperta), skierowanym przeciwko pozwanemu Bankowi Spółdzielczemu w L. dochodząc roszczenia opartego na konstrukcji skargi pauliańskiej, tj. domagając się uznania za bezskuteczną w stosunku do powodów umowy o świadczenie w miejsce wypełnienia (datio in solutum) z dnia 14 czerwca 2013 roku zawartej przed notariuszem M. B. w Kancelarii Notarialnej w N. przy ul. (...), rep. (...), polegającej na przeniesieniu przez K. i M. M. (1) własności całych nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) na pozwanego w zamian za zwolnienie ze zobowiązania

względem pozwanego - jako zdziałanej z pokrzywdzeniem powodów, którym służą przeciwko K. M. wierzytelności w wysokości odpowiednio 116 823,04 złotych i 92 753 złotych.

Wnieśli nadto powodowie o zasądzenie na rzecz każdego z nich kosztów procesu i o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności.

Domagali się także powodowie zabezpieczenia powództwa przez ujawnienie w księgach wieczystych KW nr (...) i KW nr (...) prowadzonych przez Sąd Rejonowy w Nowym Sączu zakazu zbywania i obciążania nieruchomości objętych tymi księgami.

Uzasadniając żądanie uznania czynności prawnej za bezskuteczną powodowie podali, iż w ramach prowadzonych działalności rolniczych w 2012 i 2013 roku zawarli z K. M., który prowadzi ubojnię zwierząt umowy sprzedaży trzody rzeźnej. Cena sprzedaży w przypadku powoda J. P. wynosiła 136 823,04 złotych brutto, a w przypadku powoda R. J. została udokumentowana trzema fakturami na kwoty 140 753 złote, 120 753 złote i 92 753 złote. K. M. na rzecz powoda J. P. dokonał zapłaty jedynie na kwotę 20 000 złotych stąd do zapłaty pozostaje kwota 116 823,04 złotych. Na rzecz R. J. K. M. dokonał spłaty należności do kwoty 92 753 złotych.

Powodowie byli zmuszeni dochodzić swych należności na drodze sądowej i uzyskali przeciwko K. M. nakazy zapłaty, które są prawomocne.

W związku z brakiem zapłaty zobowiązania powód R. J. wszczął postępowanie egzekucyjne przed komornikiem Sądowym przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławiu Śródmieścia do sygn. akt. KM (...), które jest bezskuteczne.

Powód J. P. złożył zaś zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa przeciwko K. M., które nadal jest w toku w fazie in rem.

Zdaniem powodów K. M. zawarł umowę o rozwiązaniu przedwstępnej umowy sprzedaży i o świadczenie w miejsce wypełnienia (datio in solutum) oraz umówił się z pozwanym, iż zostanie ustanowione prawo pierwokupu na rzecz syna P. M., świadomie działając z pokrzywdzeniem powodów jako wierzycieli.

Nieruchomości objęte umową były jedynym majątkiem jaki posiadał dłużnik, z którego powodowie mogliby się zaspokoić. Nieruchomości te wchodziły w skład przedsiębiorstwa (zabudowane budynkami ubojni, tuczarni i gospodarczymi), wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków w rozumieniu art. 787 k.p.c. co uprawdopodobnia skuteczność egzekucji z tych nieruchomości.

Powodowie podali, iż komornik prowadzący czynności egzekucyjne w sprawie KM (...) ustalił, iż dłużnik K. M. nie posiada innego majątku. Posiada wprawdzie na zasadzie wspólności majątkowej małżeńskiej w T. nr 80 nieruchomość zabudowaną domem, ale jest ona obciążona hipoteką umowna na rzecz Banku Spółdzielczego w S. do kwoty 638 000 złotych i na rzecz Banku Spółdzielczego w L. do kwoty 639 000 złotych.

Zdaniem powodów umowa kredytu z Bankiem Spółdzielczym w L. została zawarta w dniu 16 sierpnia 2013 roku, a zatem po powstaniu zadłużenia względem powodów. Oznacza to, że dłużnik mając świadomość istnienia starszych, nieuregulowanych zobowiązań zaciągał kolejne ryzykując doprowadzeniem do niewypłacalności. Powodowie wskazali, iż egzekucję z tej nieruchomości prowadzi komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu z wniosku innego wierzyciela do sprawy KM 184/14, ale jest ona bezskuteczna. Powód J. P. wystąpił o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko małżonce dłużnika na podstawie art. 787 k.p.c., niemniej jednak prowadzenie egzekucji z tej nieruchomości jest bardzo czasochłonne i niesie za sobą ryzyko powództwa przeciwegzekucyjnego.

W ocenie powodów o świadomości dłużnika i celowości jego działań świadczy rodzaj zawartej umowy z pozwanym, gdyż dłużnik wprawdzie otrzymał ekwiwalent pieniężny – został zwolniony ze zobowiązań do kwoty 3 680 149,31 złotych, niemniej stał się niewypłacalny co najmniej w wyższym stopniu.

Z kolei pozwany, który w wyniku zawartej czynności prawnej uzyskał korzyść majątkową miał tego świadomość.

Powodowie zarzucili, iż wartość nieruchomości objętej umową z pewnością przenosi wysokość zobowiązania, z którego K. M. został zwolniony.

Według powodów wysoce prawdopodobne jest, że pozwany wiedział o tym, że przedmiotowa umowa (datio in solutum) przeprowadzona została celem udaremnienia egzekucji z przedmiotowych nieruchomości, skoro zgodził się na ustanowienie prawa pierwokupu na rzecz syna dłużnika P. M., a także wydzierżawił przedmiotowe nieruchomości P. M. celem prowadzenia przez niego działalności gospodarczej. Można zaryzykować stwierdzenie, że K. M. dzięki tego typu transakcji przeniósł na syna faktyczne wykonywanie działalności gospodarczej, którą wcześniej sam wykonywał.

O świadomości pozwanego świadczy również i to, że po zawarciu zaskarżonej przez powodów umowy, przedstawiciele pozwanego banku kontaktowali się z powodami telefonicznie proponując im spłatę 50 % istniejącego zadłużenia K. M. wobec powodów, przy jednoczesnym umorzeniu pozostałej części długu. Powodowie na taką propozycję nie wyrazili zgody.

Nadto skoro pozwany - który jak wynika z zawartej umowy - dokonał spłaty wierzyciela hipotecznego S. M. mającego ujawnioną hipotekę przymusową w kwocie 147 527 złotych na zabezpieczenie swojej wierzytelności z nakazu zapłaty, to tym bardziej wiedział o niewypłacalności dłużnika i umówił się z dłużnikiem na wybiórczą spłatę wierzycieli.

Powołali się powodowie na domniemanie z art. 527 § 4 k.p.c. podając, że pozwany jest przedsiębiorcą pozostającym w stałych stosunkach gospodarczych z dłużnikiem z uwagi na zawarte z dłużnikiem umowy.

Pozwany nie złożył odpowiedzi na pozew.

Na rozprawie z dnia 28 lipca 2016 roku imieniem pozwanego zgłosił się profesjonalny pełnomocnik procesowy (k. 128 od 00:02:55 w zw. z k. 121), który wniósł o oddalenie powództwa za przyznaniem kosztów procesu. Zarzucił on imieniem pozwanego, że zaskarżona czynność nie niesie pokrzywdzenia dla powodów jako wierzycieli.

Na rozprawie z dnia 28 listopada 2016 roku powodowie podtrzymali pozew i zaprezentowaną argumentację (k. 155/2 od 00:04:45)

Pozwany na rozprawie z dnia 28 listopada 2016 roku wniósł o oddalenie powództwa (k. 155/2 od 00:07:14). Podtrzymał zarzut braku pokrzywdzenia powodów jako wierzycieli. Zarzucił, iż pozwani nie mogli by skutecznie zaspokoić się z nieruchomości objętych zaskarżoną umową z uwagi na zabezpieczenie hipoteczne na rzecz pozwanego oraz wskazał, iż pozwani nie wykazali braku ekwiwalentności świadczeń objętych przedmiotową umową.

Postanowieniem z dnia 23 grudnia 2015 roku Sąd Okręgowy w Nowym Sączu oddalił wniosek powodów o zabezpieczenie powództwa (k. 50-51). W ocenie Sądu powodowie nie uprawdopodobnili roszczenia, gdyż brak jest dowodów aby dłużnik zawierając zaskarżoną umowę działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a pozwany o tym wiedział lub mógł się dowiedzieć. Sąd ocenił także, iż powodowie nie uprawdopodobnili okoliczności braku ekwiwalentności świadczeń i nie podali choćby hipotetycznie jaka była wartość nieruchomości w momencie dokonania czynności prawnej, tak by porównać obie wartości. Sąd uznał nadto, iż powodowie z uwagi na dyspozycje art. 192 pkt. 3 k.p.c. nie wykazali interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia w sposób wnioskowany.

W wyniku zażalenia powodów (k. 57 -59) Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 15 marca 2016 roku w sprawie I ACz 210/16 oddalił zażalenie (k. 75-80). Sąd Apelacyjny w Krakowie zgodził się z oceną, iż powodowie nie uprawdopodobnili, że uzyskane przez K. M. świadczenie było niższej wartości niż nieruchomość, którą zbył na rzecz pozwanego oraz że nie wykazali interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Dłużnik K. M. przez kilkanaście lat po 2000 roku prowadził w T. w gminie C. pod firmą Ubojnia (...) działalność gospodarczą w zakresie skupu żywca i sprzedaży półtuszy po uboju.

Działalność była prowadzona na nieruchomościach stanowiących współwłasność K. M. i jego żony M. M. (1) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...), gdzie urządzone były budynki gospodarcze oraz budynki tuczarni i ubojni.

Faktycznie K. M. kupował on od rolników z różnych rejonów Polski świnie do uboju i sprzedawał po uboju półtusze.

Za kontakty handlowe z rolnikami – producentami żywca odpowiadał syn dłużnika P. M., który w tym czasie był pracownikiem K. M..

P. M. w ramach swoich obowiązków pracowniczych finalizował transakcje z rolnikami - producentami i osobiście kontaktował się z kontrahentami.

Zakup żywca następował na podstawie faktur z odroczonym terminem płatności.

Dowód: / zeznania świadka K. M. od 00:24:39 k.129; zeznania świadka P. M. od 00:48:23, k. 129/2; elektroniczne odpisy z ksiąg wieczystych KW nr (...) i KW nr (...) – (...).ms.gov.pl /.

Powód R. J. zamieszkały w L. w gminie G., w powiecie (...), w województwie (...) jest rolnikiem producentem trzody rzeźnej.

Powód J. P. zamieszkały w miejscowości K. w Gminie G. w powiecie (...) w województwie (...) jest rolnikiem producentem trzody rzeźnej.

W 2012 roku dłużnik K. M. nabywał od powodów trzodę rzeźną do uboju. Czynności handlowe w imieniu powoda załatwiał z powodami P. M..

W grudniu 2012 roku dłużnik K. M. nabył od powoda J. P. trzodę rzeźną za kwotę 136 823,04 złotych z terminem płatności do dnia 25 stycznia 2013 roku.

Z kwoty tej K. M. zapłacił 20 000 złotych. Nie uregulował pozostałej należności na kwotę 116 823,04 złotych

W grudniu 2012 roku dłużnik K. M. nabył od powoda R. J. trzykrotnie trzodę rzeźną za kwoty: 140 753 złote z terminem płatności do dnia 29 stycznia 2013 roku, 120 753 złote z terminem płatności do dnia 05 lutego 2013 roku i za kwotę 92 753 złote z terminem płatności do 18 lutego 2013 roku.

K. M. zapłacił R. J. w dniu 05 lutego 2013 roku 140 753 złote, a w dniu 05 lutego 2013 roku 120 753 złote. Nie uregulował należności w kwocie 92 753 złotych.

Dowód: / zeznania świadka K. M. od 00:24:39 k.129; zeznania świadka P. M. od 00:48:23, k. 129/2; zeznania powoda R. J. od 01:05:59, k. 130; zeznania powoda J. P. od 01:13:26 k. 130; faktura z 11 grudnia 2012 roku, k. 16; kopia nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 14 października 2013 roku sygn. akt I Nc 82/13, k. 17; kopia nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 12 września 2013 roku, k. 18 /.

Z uwagi na nieuregulowanie przez dłużnika K. M. kwoty 92 753 złotych oraz nieterminowe uregulowanie kwot 140 753 złotych i 120 753 złotych powód R. J. wystąpił z pozwem do Sądu Okręgowego w Warszawie o zapłatę.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 12 września 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od K. M. na rzecz R. J. kwotę 92 753 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 19 lutego 2013 roku do dnia zapłaty, odsetki ustawowe od kwoty 140 753 złote od dnia 30 stycznia 2013 roku do dnia 05 lutego 2013 roku, odsetki ustawowe od kwoty 120 753 złote od dnia 06 lutego 2013 roku do dnia 18 lutego 2013 roku wraz z kosztami postępowania.

Nakaz ten jest prawomocny i stanowi tytuł egzekucyjny.

Po zaopatrzeniu nakazu zapłaty w klauzulę wykonalności powód R. J. wystąpił w dniu 18 czerwca 2015 roku do komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Śródmieścia J. K. z wnioskiem egzekucyjnym.

W postępowaniu do sygn. akt KM (...) komornik prowadził czynności egzekucyjne i ustalił, iż dłużnik nie posiada wierzytelności, nadpłat w podatkach, nie pobiera zasiłków, renty ani emerytury, nie posiada pojazdów mechanicznych, a zajęcia okazały się nieskuteczne.

Ostatecznie postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2016 roku komornik umorzył postępowanie egzekucyjne na zasadzie art. 824 § 1 pkt. 3 k.p.c. uznając, że jest oczywiste, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych;

Dowód: / zeznania powoda R. J. od 01:05:59, k. 130; kopia nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym sygn. akt IV Nc 226/13 z dnia 12 września 2013 roku, k. 18; informacja ZUS z 24 czerwca 2015 roku, k. 28; informacja US z 29 czerwca 2015 roku, k. 38-43;

w aktach komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Śródmieścia J. K. sygn. akt. KM (...): wniosek egzekucyjny, k.1-2; zawiadomienie o bezskuteczności egzekucji, k. 74; informacja US z 25 czerwca 2015, k. 38; informacja Banku Spółdzielczego w L. z 29 czerwca 2015 roku, k. 39; informacja US z 29 czerwca 2015 roku, k. 40-44; informacja ZUS z 24 czerwca 2015 roku, k. 28; informacja ZUS z 20 lipca 2015 roku, k. 64; informacja Banku Spółdzielczego w S. z 27 lipca 2015 roku, k. 65; postanowienie z dnia 19 kwietnia 2016 roku, k. 75 /.

Z uwagi na nieuregulowanie przez dłużnika K. M. kwoty 116 823,04 złotych powód J. P. wystąpił z pozwem do Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim o zapłatę.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 14 października 2013 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zasądził od K. M. na rzecz J. P. kwotę 116 823,04 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 26 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania.

Nakaz ten jest prawomocny i stanowi tytuł egzekucyjny.

Dowód: / zeznania powoda J. P. od 01:13:26 k. 130; faktura z 11 grudnia 2012 roku, k. 16; kopia nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 14 października 2013 roku sygn. akt I Nc 82/13, k. 17 /.

Dłużnik K. M. z racji prowadzonej działalności gospodarczej korzystał z kredytów w Banku Spółdzielczym w L..

Między innymi w dniu 12 grudnia 2011 roku udzielony został mu kredyt restrukturyzacyjny nr (...). Kredyt ten był zabezpieczony hipoteką umowną łączną w kwocie 6 000 000 złotych na nieruchomościach stanowiących współwłasność K. M. i M. M. (1) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...).

W dniu 12 grudnia 2011 roku dłużnik K. M. i M. M. (1) zawarli w Kancelarii Notarialnej w N. z Bankiem Spółdzielczym w L. przed notariuszem M. B. przedwstępną umowę sprzedaży rep. (...), na mocy której zobowiązali się sprzedać nieruchomości stanowiące ich współwłasność na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej objęte księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) za kwotę 3 500 000 złotych. Umowa przyrzeczona miała zostać zawarta najpóźniej do dnia 31 grudnia 2026 roku i miała być ona zawarta na zabezpieczenie kredytu restrukturyzacyjnego z dnia 12 grudnia 2011 roku nr (...).

W dniu 14 czerwca 2013 roku dłużnik K. M. i M. M. (1) w Kancelarii Notarialnej w N. zawarli z Bankiem Spółdzielczym w L. przed notariuszem M. B. umowę rep. (...) zgodnie, z którą rozwiązali przedwstępną umowę przedwstępną z dnia 12 grudnia 2011 roku.

Jednocześnie w zamian za zwolnienie z długu, tj. zadłużenia w kwocie 3 532 622,31 złotych wynikającego z umowy kredytu z dnia 12 grudnia 2011 roku nr(...) K. M. i M. M. (1) przenieśli na rzecz Banku Spółdzielczego w L. własność nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...).

Zgodnie z tą umową (§ 4) zwolnienie z długu obejmowało faktycznie kwotę 3 680 149,31 złotych, gdyż bank zobowiązał się zaspokoić do kwoty 147 527 złotych wierzyciela hipotecznego S. M., którego wierzytelność na taką kwotę została określona hipoteką przymusową w księdze wieczystej KW nr (...).

W umowie strony określiły (§ 1 ust. 3 pkt. 4), iż wartość nieruchomości przyjęta do transakcji wynosi 3 532 622,31 złotych.

Bank Spółdzielczy w L. jako właściciel ustanowił na rzecz P. M. prawo pierwokupu w/w nieruchomości (§ 6 umowy)

Dowód: / akt notarialny z dnia 14 czerwca 2013 roku rep. (...) – rozwiązanie przedwstępnej umowy sprzedaży, umowy o świadczenie w miejsce wykonania (datio In solutum) i ustanowienie prawa pierwokupu, k. 21-27 oraz k. 100-103; elektroniczne odpisy z ksiąg wieczystych KW nr (...) i KW nr (...) – (...).ms.gov.pl; zeznania świadka P. M. od 00:48:23, k. 129/2; zeznania świadka K. M. od 00:24:39 k.129 /.

W dniu 05 sierpnia 2013 roku dłużnik K. M. powiadomił R. J. jako wierzyciela o treści aktu notarialnego z dnia 14 czerwca 2013 roku wskazując, iż Bank Spółdzielczy w L. jako nabywca przedsiębiorstwa jest solidarnie odpowiedzialny za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa na podstawie art. 55⁴ k.c.

K. M. wskazał, że wobec przejścia zakładu przez Bank Spółdzielczy w L. nie prowadzi już działalności i nie ma możliwości spłaty zobowiązań.

Dowód: / w aktach komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Śródmieścia J. K. sygn. akt. KM (...): pismo K. M. z dnia 05 sierpnia 2013 roku, k. 5 /.

W dniu 03 lipca 2013 roku Bank Spółdzielczy w L. jako właściciel nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) a zarazem wynajmujący zawarł z P. M. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą Ubojnia (...) jako najemcą umowę najmu nr (...).

Na mocy tej umowy Bank Spółdzielczy w L. oddał P. M. w najem budynek ubojni na działce nr (...) objętej księgą wieczystą KW nr (...). Umowa została zawarta na czas określony do 15 czerwca 2018 roku. Czynnosc najmu miały wynosić 7100 złotych brutto miesięcznie.

W dniu 03 lipca 2013 roku Bank Spółdzielczy w L. jako właściciel nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) a zarazem wdzierzawiający zawarł z P. M. jako dzierzawcą umowę najmu nr (...).

Na mocy tej umowy Bank Spółdzielczy w L. oddał P. M. w dzierzawę budynek tuczarni i tereny rolne w/w nieruchomościach. Umowa została zawarta na czas nieokreślony. Czynnosc dzierzawy miał wynosić 34 800 złotych brutto rocznie.

Dowód: / umowa najmu nr (...) z dnia 03 lipca 2013 roku, k. 104-105; aneks nr (...) do umowy najmu z dnia 01 sierpnia 2013 roku, k. 106; aneks nr (...) do umowy najmu z dnia 05 lutego 2014 roku, k. 107; umowa dzierzawy nr (...) z dnia 03 lipca 2013 roku, k. 108-109; aneks nr (...) do umowy dzierzawy z dnia 01 sierpnia 2013 roku, k. 110; zeznania świadka P. M. od 00:48:23, k. 129/2 /.

Działalność gospodarcza dłużnika K. M. formalnie nadal jest zarejestrowana i nie jest zawieszona. Nie toczy się postępowanie upadłościowe. K. M. nie prowadzi jednak działalności gospodarczej.

W związku z zawartymi w dniu 03 lipca 2013 roku umowami najmu i dzierzawy działalność gospodarczą w T. nr 80 prowadzi formalnie P. M.. Działalność ta obejmuje podobny profil do działalności K. M. z tym, że P. M. nastawia się bardziej na handel niż ubój.

P. M. przejął i kontynuuje po K. M. leasing na samochód.

Dowód: / zeznania świadka K. M. od 00:24:39 k.129; zeznania świadka P. M. od 00:48:23, k. 129/2;

w aktach komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Śródmieścia J. K. sygn. akt. KM (...): informacje GUS z 19 czerwca 2015 roku, k. 11-13; protokół z 17 lipca 2015 roku, k. 48-49

P. M. czynił starania, aby spłacić długi ojca K. M. względem powodów i kilku innych wierzycieli.

Długi te P. M. szacował na około 500 000 złotych.

W celu spłaty zobowiązań K. M. P. M. nosił się z zamiarem zaciągnięcia kredytu bankowego w Banku Spółdzielczym w L..

Pismem z dnia 18 stycznia 2014 roku P. M. zaproponował powodowi R. J. wykupienie należności stwierdzonej nakazem zapłaty w sprawie IV Nc 226/13 za cenę brutto 92 753 złote. Zapłata nastąpiła by w ciągu 30 dni od otrzymania kredytu i podpisania umowy. Proponował, aby ta kwota stanowiła zaspokojenie całości roszczeń oraz aby R. J. cofnął wniosek egzekucyjny.

P. M. przesłał R. J. projekt umowy.

Podobny projekt P. M. przesłał powodowi J. P..

Takie projekty przysyłał też innym wierzycielom K. M..

Ostatecznie powodowie nie przystali na warunki proponowanych umów sprzedaży wierzytelności.

Dowód: / zeznania świadka K. M. od 00:24:39 k.129; zeznania świadka P. M. od 00:48:23, k. 129/2; projekt umowy sprzedaży wierzytelności, k. 46-47; zeznania powoda R. J. od 01:05:59, k. 130; zeznania powoda J. P. od 01:13:26 k. 130;

w aktach komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Śródmieścia J. K. sygn. akt. KM (...): pismo P. M. z dnia 18 stycznia 2014 roku, k. 8; pismo P. M. z dnia 16 czerwca 2014 roku, k. 9;

Powodowie z racji zamieszkiwania na ternie jednej gminy znajdują się.

Powód J. P. bazując na informacjach powoda R. J. nie wszczynał egzekucji przeciwko K. M..

Jedynie w dniu 11 maja 2014 roku powiadomił on Prokuraturę Rejonową w Piotrkowie Trybunalskim o możliwości popełnienia przez K. M. przestępstwa oszustwa.

Aktualnie toczy się postępowanie w Prokuraturze Rejonowej w Nowym Sączu w fazie „in rem” o czyn z art. 300 § 1 k.k., tj. w sprawie tego, że ustalona osoba w sytuacji grożącej niewypłacalności udaremniła zaspokojenie swoich wierzycieli poprzez przekazanie na podstawie aktu notarialnego rep. A nr (...) sporządzonego w Kancelarii Notarialnej w N. przed notariuszem M. B. nieruchomości ujętych w księgach wieczystych KW nr (...) i KW nr (...).

Dowód: / zeznania powoda R. J. od 01:05:59, k. 130; zeznania powoda J. P. od 01:13:26 k. 130; zawiadomienie z 11 maja 2014 roku, k. 19; informacja Prokuratury Rejonowej w Nowym Sączu z dnia 06 października 2014 roku, k. 20; informacja Prokuratury Rejonowej w Nowym Sączu z dnia 30 kwietnia 2016 roku, k. 96; zapisek urzędowy z dnia 23 maja 2016 roku, k. 113 /.

W okresie od maja 2013 roku do grudnia 2015 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu A. K. (1) prowadził przeciwko dłużnikowi K. M. siedem postępowań egzekucyjnych z wniosku różnych wierzycieli. Pod sygn. akt KM 184/14 prowadził on sprawę egzekucyjną przekazaną przez komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Nowej Soli.

W dwóch przypadkach egzekucja została zakończona ściąganiem wierzytelności a w pięciu przypadkach egzekucja była bezskuteczna.

Dowód: / informacja Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Nowym Sączu A. K. (2) z dnia 22 września 2016 roku, k. 139; informacja komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Nowej Soli z dnia 27 września 2016 roku, k. 145 /..

Dłużnik K. M. nadal jest współwłaścicielem wraz z żoną M. M. (1) na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej nieruchomości gruntowej położonej w T. zabudowanej budynkiem mieszkalnym objętej księgą wieczystą KW nr (...).

W dziale IV tej księgi są wpisane hipoteki w kwotach po 639 000 na rzecz Banku Spółdzielczego w S. i Banku Spółdzielczego w L.

Dowód: / odpis z księgi wieczystej KW nr (...), k. 29-37;

elektroniczny odpis z księgi wieczystej KW nr (...) – (...).ekw.ms.gov.pl ; /.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przedłożonych przez strony dokumentów, których wiarygodność i autentyczność nie zostały przez strony zakwestionowane i nie wzbudziły zastrzeżeń Sądu, informacji komorników (k. 139 i 145), zeznań świadków K. M. i P. M. oraz zeznań powodów.

W świetle przedłożonych przez powodów dokumentów, tj. nakazów zapłaty (k. 17-18) bezsporny i niebudzący wątpliwości pozostaje fakt, iż K. M. jest dłużnikiem powodów.

Dokumenty z akt KM (...) Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla W. we W. wskazują, iż wierzytelność powoda R. J. nie została zaspokojona, dłużnik K. M. nie posiada żadnego majątku zdatnego do egzekucji, a postępowanie egzekucyjne zostało umorzone na podstawie art. 824 § 1 pkt. 3 k.p.c.

Sąd dał wiarę zeznaniom powoda J. P. (k. 130 od 01:13:26), iż również jego wierzytelność nie jest zaspokojona oraz że nie wszczynał on egzekucji przeciwko K. M. a bazował w tym zakresie na wynikach postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez R. J. w sprawie KM (...).

Bezspornie przed powstaniem tytułów wykonawczych dla powodów (k. 17-18), K. M. z racji prowadzonej działalności gospodarczej korzystał z kredytów w Banku Spółdzielczym w L. i między innymi w dniu 12 grudnia 2011 roku udzielony został mu kredyt restrukturyzacyjny nr (...). Kredyt ten był zabezpieczony hipoteką umowną łączną w kwocie 6 000 000 złotych na nieruchomościach stanowiących współwłasność K. M. i M. M. (1) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...).

Z treści aktu notarialnego z dnia 14 czerwca 2013 roku wynika (k. 21-27), iż w dniu 12 grudnia 2011 roku dłużnik K. M. i M. M. (1) zawarli w Kancelarii Notarialnej w N. z Bankiem Spółdzielczym w L. przed notariuszem M. B. przedwstępną umowę sprzedaży rep. A Nr (...), na mocy której zobowiązali się sprzedać nieruchomości stanowiące ich współwłasność na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej objęte księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) za kwotę 3 500 000 złotych. Umowa przyrzeczona miała zostać zawarta najpóźniej do dnia 31 grudnia 2026 roku i miała być ona zawarta na zabezpieczenie kredytu restrukturyzacyjnego z dnia 12 grudnia 2011 roku nr (...).

Wskazać trzeba, iż również przed powstaniem tytułów wykonawczych dla powodów (k. 17-18), dłużnik K. M. w dniu 14 czerwca 2013 roku i jego żona M. M. (1) w Kancelarii Notarialnej w N. zawarli z Bankiem Spółdzielczym w L. przed notariuszem M. B. umowę rep. (...) zgodnie, z którą rozwiązaali przedwstępną umowę przedwstępną z dnia 12 grudnia 2011 roku (k. 21-27).

Jednocześnie w zamian za zwolnienie z długu, tj. zadłużenia w kwocie 3 532 622,31 złotych wynikającego z umowy kredytu z dnia 12 grudnia 2011 roku nr (...) K. M. i M. M. (1) przenieśli na rzecz Banku Spółdzielczego w L. własność nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...). Zgodnie z tą umową (§ 4) zwolnienie z długu

obejmowało faktycznie kwotę 3 680 149,31 złotych, gdyż bank zobowiązał się zaspokoić do kwoty 147 527 złotych wierzyciela hipotecznego S. M., którego wierzytelność na taką kwotę została określona hipoteką przymusową w księdze wieczystej KW nr (...). W umowie strony określiły (§ 1 ust. 3 pkt. 4), iż wartość nieruchomości przyjęta do transakcji wynosi 3 532 622,31 złotych.

Okoliczność powyższą potwierdził w swoich zeznaniach dłużnik K. M. słuchany w sprawie w charakterze świadka (k. 129 od 00:24:39). W tym czasie K. M. popadł w problemy finansowe i nie był w stanie spłacić długu względem producentów żywności na kwotę około 450 000 złotych.

Sąd dał wiarę zeznaniom K. M., iż godząc na zaspokojenie Banku Spółdzielczego w L. w zakresie jego wierzytelności w kwocie przekraczającej 3 000 000 złotych z umowy kredytu z dnia 12 grudnia 2011 roku nr (...) jako dłużnik liczył na kolejny kredyt bankowy celem spłaty pozostałych wierzycieli, których wierzytelności szacował na około 450 000 złotych.

Podobnie przed Sądem zeznawał w sprawie świadek P. M. (k. 129/2 od 00:48:23) – syn K. M., na rzecz którego Bank Spółdzielczy w L. jako właściciel ustanowił w umowie z dnia 14 czerwca 2013 roku prawo pierwokupu w/w nieruchomości (§ 6 umowy).

P. M. z kolei po dniu 14 czerwca 2013 roku czynił starania, aby spłacić długi ojca K. M. względem powodów i kilku innych wierzycieli.

Długi te P. M. szacował na około 500 000 złotych.

Sąd dał wiarę zeznaniom P. M. (k. 129/2 od 00:48:23), iż w celu spłaty zobowiązań K. M. nosił się on z zamiarem zaciągnięcia kredytu bankowego w Banku Spółdzielczym w L..

Bezspornie pismem z dnia 18 stycznia 2014 roku P. M. zaproponował powodowi R. J. wykupienie należności stwierdzonej nakazem zapłaty w sprawie IV Nc 226/13 za cenę brutto 92 753 złote. Zapłata nastąpić miała w ciągu 30 dni od otrzymania kredytu i podpisania umowy. P. M. proponował, aby ta kwota stanowiła zaspokojenie całości roszczeń oraz aby R. J. cofnął wniosek egzekucyjny w sprawie KM (...). W aktach komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia Śródmieścia J. K. do sygn. akt. KM (...) znajdują się bowiem pisma P. M. z dnia 18 stycznia 2014 roku (k. 8) i z dnia 16 czerwca 2014 roku (k. 9) potwierdzające te okoliczności. P. M. przesłał też R. J. projekt umowy sprzedaży wierzytelności.

Podobny projekt P. M. przesłał powodowi J. P. (k. 46-47).

Ostatecznie jednak powodowie nie przystali na warunki proponowanych umów sprzedaży wierzytelności.

Powodowie R. J. (od 01:05:59, k. 130) i J. P. (od 01:13:26 k. 130) słuchani w niniejszej sprawie przed Sądem okolicznościom tym nie zaprzeczyli.

Z tych względów okoliczności podnoszone przez świadków K. M. i P. M., iż po dniu 14 czerwca 2013 roku istniał realny plan spłaty wierzytelności powodów poprzez ich wykup Sąd uznał za wiarygodne.

Na marginesie wskazać bowiem trzeba, iż o ile działalność gospodarcza dłużnika K. M. formalnie nadal jest zarejestrowana i nie jest zawieszona oraz nie toczy się postępowanie upadłościowe, to K. M. nie prowadzi jednak działalności gospodarczej.

Działalność gospodarczą w T. nr 80 prowadzi natomiast formalnie P. M. i obejmuje ona podobny profil do działalności K. M.. Faktycznie działalność ta jest prowadzona nadal w miejscu działalności K. M. w związku z zawartymi w dniu 03 lipca 2013 roku przez P. M. i Bank Spółdzielczy w L. umowami najmu i dzierżawy (k. 104-110). P. M. przejął też i kontynuuje po K. M. leasing na samochód.

Wracając zaś do zaskarżonej czynności, tj. umowy notarialnej z dnia 14 czerwca 2013 roku rep. (...) (k. 21-27) wskazać trzeba, iż zgodnie z jej konstrukcją w zamian za zwolnienie z długu, tj. zadłużenia w kwocie 3 532 622,31 złotych wynikającego z umowy kredytu z dnia 12 grudnia 2011 roku nr (...) K. M. i M. M. (1) przenieśli na rzecz Banku Spółdzielczego w L. własność nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...). W umowie strony określiły (§ 1 ust. 3 pkt. 4), iż wartość nieruchomości przyjęta do transakcji wynosi 3 532 622,31 złotych. Przypomnieć trzeba, iż zgodnie z tą umową (§ 4) zwolnienie z długu obejmowało faktycznie kwotę 3 680 149,31 złotych, gdyż bank zobowiązał się zaspokoić do kwoty 147 527 złotych wierzyciela hipotecznego S. M., którego wierzytelność na taką kwotę została określona hipoteką przymusową w księdze wieczystej KW nr (...).

Powyższe wskazuje, iż wzajemne świadczenia były ekwiwalentne.

Okoliczności przeciwnych powodowie nie wykazali (art. 6 k.c.).

Na marginesie podkreślić trzeba, iż ocena wiarygodności i mocy dowodów jest podstawowym zadaniem sądu orzekającego, wyrażającym istotę sądenia, a więc rozstrzygnięcia kwestii spornych w warunkach niezawisłości, na podstawie własnego przekonania sędziego przy uwzględnieniu całokształtu zebranego materiału (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 1996 roku, II CRN 173/95, publ. Lex nr 1635264).

Skuteczne przedstawienie zarzutu naruszenia przez sąd art. 233 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania, lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu (tak: orzeczenia Sądu Najwyższego: z dnia 5 sierpnia 1999 r., II UKN 76/99, publ. OSNAPiUS 2000, Nr 19, poz. 732; z dnia 10 kwietnia 2000 r., V CKN 17/2000, publ. OSNC 2000, Nr 10, poz. 189; z dnia 10 stycznia 2002 r., II CKN 572/99, publ. Lex nr 53136; z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00, publ. Lex nr 56096).

Ocena dowodów polega na ich zbadaniu i podjęciu decyzji, czy została wykazana prawdziwość faktów, z których strony wywodzą skutki prawne. Celem sądu jest tu dokonanie określonych ustaleń faktycznych, pozytywnych bądź negatywnych, i ostateczne ustalenie stanu faktycznego stanowiącego podstawę rozstrzygnięcia (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2003 r., II CK 75/02). Na sądzie orzekającym ciąży obowiązek dokonania oceny wszechstronnej, w czym mieści się wymaganie rozważenia wszystkich dowodów mających znaczenie dla przedmiotu sprawy oraz kierowania się w ocenie regułami logiki i doświadczenia życiowego nakazującego uwzględniać wzajemne związki między poszczególnymi faktami (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2005 r., II CK 385/04).

Dodatkowo należy zaznaczyć, iż zgodnie z art. 3 k.p.c. obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach, jednak ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy obciąża stronę, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.).

Artykuł 6 k.c. zawiera jedynie ogólną zasadę rozkładu ciężaru dowodu i określa reguły dowodzenia, nie stanowi natomiast samodzielnej podstawy rozstrzygnięcia, gdyż tę tworzy przepis prawa materialnego, który także konkretyzuje rozkład ciężaru dowodu.

Ciężar dowodu w postępowaniu cywilnym z reguły spoczywa na powodzie. Zasadniczo powinien on dowieść wystąpienia faktów tworzących jego prawo podmiotowe będące źródłem roszczeń oraz faktów uzasadniających jego odpowiedź na zarzuty pozwanego, natomiast pozwany dowodzi faktów uzasadniających jego zarzuty przeciwko roszczeniu powoda - fakty tamujące oraz niweczące (wyroki SN: z dnia 20 grudnia 2006 r., IV CSK 299/06, LEX nr 233051; z dnia 29 września 2005 r., III CK 11/05, LEX nr 187030). Reguły rozkładu ciężaru dowodu mają charakter gwarancyjny, wskazując stronę, która poniesie negatywne konsekwencje nieudowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia istotne znaczenie.

Zgodnie z dyspozycją art. 232 k.p.c. to strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę.

Z art. 232 k.p.c. wynika zasada, że to strony, a nie sąd, powinny przedstawiać materiał pozwalający poczynić ustalenia faktyczne, z których wywodzą skutki prawne. Sąd nie jest odpowiedzialny za wynik procesu (wyrok SN z dnia 7 października 1998 r., II UKN 244/98, OSNAPiUS 1999, nr 20, poz. 662), jak również nie jest jego rzeczą zarządzanie dochodzenia w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, sąd nie jest też zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok SN z dnia 17 grudnia 1996 r., I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 76). Dopuszczenie dowodu z urzędu powinno nastąpić przede wszystkim wtedy, gdy wiadomość o konkretnych środkach dowodowych, istotnych dla poczynienia ustaleń, poweźmie sąd drogą urzędową, np. z oświadczeń strony lub z akt danej sprawy, nie zaś drogą pozapprocesową, i jeżeli przemawiają za tym szczególne względy.

Wskazać należy, że przewidziana w zdaniu drugim art. 232 k.p.c. możliwość dopuszczenia dowodu niewskazanego przez strony jest prawem, a nie obowiązkiem sądu (tak: uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 19 maja 2000 r., III CZP 4/00, OSNC 2000, nr 11, poz. 195), i ma charakter dyskrecjonalnej czynności podejmowanej przez sąd z urzędu. Czynności sądu z urzędu w tym zakresie powinny mieć charakter subsydiarny, a więc mogą być podjęte, gdy inne działania zmierzające do pobudzenia aktywności stron przez właściwe pouczenia (art. 5 k.p.c.,) czy zobowiązania (art. 207 § 2 i 3 k.p.c.) nie przyniosą właściwego rezultatu.

Pamiętać trzeba także, że przewidziane w art. 232 k.p.c. uprawnienie sądu do dopuszczenia dowodu nie wskazanego przez strony ma charakter wyjątkowy, co oznacza, że nieprzeprowadzenie tego dowodu przez sąd z urzędu tylko w szczególnym wypadku może uzasadniać podstawę kasacyjną (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 1998 roku, II CKN 656/97, publ. OSNC 1998, nr 12, poz. 208).

Przewidziane w art. 232 zdanie drugie uprawnienie sądu do działania z urzędu może przekształcić się w procesowy obowiązek sądu tylko w wyjątkowych okolicznościach, ale nie wtedy, gdy strona nie realizuje swoich obowiązków procesowych, negując zarządzenia sądu.

Taki szczególny przypadek uzasadniający dopuszczenie dowodu z urzędu z reguły zachodzi, gdy strona w postępowaniu przed sądami niższych instancji nie była reprezentowana przez adwokata lub radcę prawnego (tak: wyrok SN z dnia 26 marca 2009 r., I CSK 415/08, LEX nr 577152; postanowienie SN z dnia 21 marca 2003 r., II CK 1267/00, niepubl.).

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd uznał zatem, iż nie ma podstawy do dopuszczenia dowodów z urzędu, gdyż obie strony działały przez profesjonalnych pełnomocników procesowych a postępowanie wydłużało się w czasie.

Stąd inicjatywa dowodowa należała do stron postępowania, a strony doskonale wiedziały jakie okoliczności podlegają dowodzeniu.

W oparciu o treść aktu notarialnego z dnia 14 czerwca 2013 roku (k. 21-27) Sąd ustalił także, iż kredyt restrukturyzacyjny nr (...) na podstawie umowy z dnia 12 grudnia 2011 roku był zabezpieczony hipoteką umowną łączną w kwocie 6 000 000 złotych na nieruchomościach stanowiących współwłasność K. M. i M. M. (1) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...).

Okoliczność ta oznacza, że Bank Spółdzielczy w L. jako wierzyciel hipoteczny i tak korzystałby w razie egzekucji z nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) z pierwszeństwa zaspokojenia przed wierzytelnościami powodów.

Na podstawie odpisu z księgi wieczystej KW nr (...) (k. 29-37) przedłożonego przez powodów i elektronicznego odpisu z księgi wieczystej KW nr (...) na stronie internetowej (...).pl (...) ustalił, iż dłużnik K. M. nadal jest współwłaścicielem

wraz z żoną M. M. (1) na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej nieruchomości gruntowej położonej w T. zabudowanej budynkiem mieszkalnym objętej księgą wieczystą KW nr (...). W dziale IV tej księgi są wpisane hipoteki w kwotach po 639 000 na rzecz Banku Spółdzielczego w S. i Banku Spółdzielczego w L..

Zeznaniom powodów Sąd dał wiarę w zakresie wcześniej przedstawionym i o tyle, o ile potwierdzają one ustalony stan faktyczny. Wiarygodnie powodowie zeznawali na okoliczność wysokości ich wierzytelności co znajduje potwierdzenie w treści tytułów wykonawczych (k. 17i 18). Powodowie nie zaprzeczyli też, iż była im przedstawiona propozycja sprzedaży wierzytelności, choć twierdzili, iż z inicjatywą w tym zakresie występował Bank Spółdzielczy w L. i chodziło o sprzedaż wierzytelności za 50% ich wartości.

W tym zakresie wiarygodne informacje przedstawił świadek P. M., który po dniu 14 czerwca 2013 roku czynił rzeczywiste starania, aby spłacić długi ojca K. M. względem powodów i kilku innych wierzycieli.

Jak wyżej wskazano pismem z dnia 18 stycznia 2014 roku (k. 8 akt KM (...)) P. M. zaproponował powodowi R. J. wykupienie należności stwierdzonej nakazem zapłaty w sprawie IV Nc 226/13 za cenę brutto 92 753 złote, czyli według należności głównej bez odsetek. P. M. przesłał też J. P. podobny projekt umowy sprzedaży wierzytelności (k. 46-47).

Jak już wskazano wyżej powodowie nie wykazali inicjatywy dowodowej w zakresie ustalenia, iż wartość nieruchomości będących przedmiotem umowy świadczenia w miejsce wypełnienia (datio in solutum) z 14 czerwca 2013 roku odbiegała od wartości długu K. M. względem Banku Spółdzielczego w L. wynikającego umowy kredytu restrukturyzacyjnego z dnia 12 grudnia 2011 roku nr (...). Wartości te zatem w ocenie Sądu były ekwiwalentne.

W ocenie Sądu brak podstaw do kwestionowania powyższych ustaleń.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Instytucja skargi pauliańskiej stanowi pomoc dla wierzyciela w uzyskaniu zaspokojenia z majątku dłużnika pomimo rozdysponowania tym majątkiem w czasie, kiedy dłużnik winien liczyć się z koniecznością spłaty należności, a poprzez dokonaną czynność stał się niewypłacalny w ogóle lub w stopniu wyższym niż był przed dokonaniem czynności.

Zgodnie bowiem z treścią art.527 § 1 k.c. gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

By przepis ten mógł znaleźć zastosowanie muszą być spełnione następujące przesłanki: na skutek czynności prawnej dłużnika korzyść odnosi osoba trzecia, zaś wierzyciel zostaje pokrzywdzony, dłużnik ma mieć świadomość, że jego działanie prowadzi do pokrzywdzenia wierzycieli, osoba trzecia natomiast posiada wiedzę lub możliwość dowiedzenia się (przy zachowaniu należytej staranności), że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Ciężar wykazania powyższych okoliczności spoczywa na powodzie (tak: wyrok SA w Krakowie z dnia 26 czerwca 2015 roku I ACa 525/15, publ. LEX nr 1794375).

Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności (art.527 § 2 k.c.).

Skoro przedmiotem zaskarżenia może być czynność prawna powodująca niewypłacalność dłużnika lub powiększenie jego niewypłacalności, należy podkreślić, że w orzecznictwie sformułowano ogólną tezę, iż pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (tak: wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 roku, IV CKN 525/00, publ. LEX nr 53110; wyrok SN z dnia 29 czerwca 2004 roku, II CK 367/03, publ. LEX nr 174173).

Pomiędzy czynnością prawną dłużnika, jego niewypłacalnością oraz pokrzywdzeniem wierzyciela musi zachodzić określony związek przyczynowy. Nie chodzi przy tym o adekwatny związek przyczynowy, lecz o to, by dokonanie przez dłużnika czynności prawnej było warunkiem koniecznym (*conditio sine qua non*) powstania lub pogłębienia się jego niewypłacalności. Dlatego czynność prawna może być zaskarżona także wówczas, gdy nie jest jedyną, ale jedną z przyczyn niewypłacalności dłużnika (tak: wyrok SN z dnia 2 października 2007 roku, II CSK 323/07, publ. LEX nr 319245; wyrok SN z dnia 9 kwietnia 2010 roku, III CSK 273/09, publ. LEX nr 602265; wyrok SA w Krakowie z dnia 24 lutego 2015 roku, I ACa 1707/14, publ. LEX 1665083).

Uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową (art. 531§1 k.c.).

Trzeba przypomnieć, że zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, oraz że wiążąca się z pokrzywdzeniem niewypłacalność dłużnika musi istnieć zarówno w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o zawartym w niej żądaniu uznania czynności prawnej za bezskuteczną (tak: wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 roku, V CKN 280/00, niepubl., z dnia 23 lipca 2003 roku, II CKN 299/01, niepubl., z dnia 29 czerwca 2004 roku, II CK 367/04, niepubl. lub z dnia 16 marca 2006 roku, III CSK 8/06, OSNC 2006, nr 12, poz. 207).

Na powodach jako wierzycielach spoczywał zatem w niniejszym procesie ciężar wykazania (art. 6 k.c.): istnienia niezaspokojonej wierzytelności, w stosunku do której uznania czynności za bezskuteczną się domagają, niewypłacalności lub zwiększenia niewypłacalności dłużnika na skutek dokonania czynności, świadomości pozwanego, czyli osoby trzeciej zawierającej umowę z dłużnikiem, iż czyniła to z pokrzywdzeniem wierzyciela.

Wierzytelności powodów zostały wykazane poprzez odwołanie do: prawomocnych i wykonalnych nakazów zapłaty wydanych w postępowaniu nakazowym (k. 17-18).

W 2012 roku dłużnik K. M. w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej nabywał od powodów trzodek rzeźną do uboju. Czynności handlowe w imieniu powoda załatwiał z powodami P. M..

Bezspornie nie zaspokoił w terminie wierzytelności powodów.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 14 października 2013 roku Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim w sprawie do sygn. akt. I Nc 82/13 zasądził od K. M. na rzecz J. P. kwotę 116 823,04 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 26 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty wraz z kosztami postępowania.

Nakaz ten jest prawomocny i stanowi tytuł egzekucyjny.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 12 września 2013 roku Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie Do sygn. akt. IV Nc 226/13 zasądził od K. M. na rzecz R. J. kwotę 92 753 złotych z odsetkami ustawowymi od dnia 19 lutego 2013 roku do dnia zapłaty, odsetki ustawowe od kwoty 140 753 złote od dnia 30 stycznia 2013 roku do dnia 05 lutego 2013 roku, odsetki ustawowe od kwoty 120 753 złote od dnia 06 lutego 2013 roku do dnia 18 lutego 2013 roku wraz z kosztami postępowania.

Nakaz ten jest prawomocny i stanowi tytuł egzekucyjny.

Po zaopatrzeniu nakazu zapłaty w klauzulę wykonalności powód R. J. wystąpił w dniu 18 czerwca 2015 roku do komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia – Śródmieścia J. K. z wnioskiem egzekucyjnym. W postępowaniu do sygn. akt KM (...) komornik prowadził czynności egzekucyjne i ustalił, iż dłużnik nie posiada wierzytelności, nadpłat w podatkach, nie pobiera zasiłków, renty ani emerytury, nie posiada pojazdów mechanicznych, a zajęcia okazały się nieskuteczne. Ostatecznie postanowieniem z dnia 19 kwietnia 2016 roku komornik umorzył

postępowanie egzekucyjne na zasadzie art. 824 § 1 pkt. 3 k.p.c. uznając, że jest oczywiste, iż z egzekucji nie uzyska się sumy wyższej od kosztów egzekucyjnych.

W sprawie ustalone zaś zostało, że w dacie zaciągania długu u obu pozwanych oraz w dacie jego wymagalności, zatem wiosną 2013 roku dłużnik K. M. był współwłaścicielem na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej z żoną M. M. (1) wartościowej nieruchomości położonej w T. objętej księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...).

Wskazać trzeba, iż dłużnik K. M. z racji prowadzonej działalności gospodarczej korzystał z kredytów w Banku Spółdzielczym w L..

Między innymi w dniu 12 grudnia 2011 roku udzielony został mu kredyt restrukturyzacyjny nr (...). Kredyt ten był zabezpieczony hipoteką umowną łączną w kwocie 6 000 000 złotych na nieruchomościach stanowiących współwłasność K. M. i M. M. (1) na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...).

W dniu 12 grudnia 2011 roku dłużnik K. M. i M. M. (1) zawarli w Kancelarii Notarialnej w N. z Bankiem Spółdzielczym w L. przed notariuszem M. B. przedwstępną umowę sprzedaży rep. A Nr (...), na mocy której zobowiązali się sprzedać nieruchomości stanowiące ich współwłasność na prawach wspólności ustawowej małżeńskiej objęte księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) za kwotę 3 500 000 złotych. Umowa przyrzeczona miała zostać zawarta najpóźniej do dnia 31 grudnia 2026 roku i miała być ona zawarta na zabezpieczenie kredytu restrukturyzacyjnego z dnia 12 grudnia 2011 roku nr(...).

W dniu 14 czerwca 2013 roku dłużnik K. M. i M. M. (1) w Kancelarii Notarialnej w N. zawarli z Bankiem Spółdzielczym w L. przed notariuszem M. B. umowę rep. (...) zgodnie, z którą rozwiązyali przedwstępną umowę przedwstępną z dnia 12 grudnia 2011 roku (k. 21-27 oraz k. 100-103)

Jednocześnie w zamian za zwolnienie z długu, tj. zadłużenia w kwocie 3 532 622,31 złotych wynikającego z umowy kredytu z dnia 12 grudnia 2011 roku nr(...) K. M. i M. M. (1) przenieśli na rzecz Banku Spółdzielczego w L. własność nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...).

Zgodnie z tą umową (§ 4) zwolnienie z długu obejmowało faktycznie kwotę 3 680 149,31 złotych, gdyż bank zobowiązał się zaspokoić do kwoty 147 527 złotych wierzyciela hipotecznego S. M., którego wierzytelność na taką kwotę została określona hipoteką przymusową w księdze wieczystej KW nr (...).

W umowie strony określiły (§ 1 ust. 3 pkt. 4), iż wartość nieruchomości przyjęta do transakcji wynosi 3 532 622,31 złotych.

Pojawia się zatem pytanie, czy czynności z 14 czerwca 2013 roku polegająca na zwolnieniu z długu może być przedmiotem skargi w ramach skargi paulińskiej oraz w razie odpowiedzi pozytywnej czy gdyby nie doszło do wyjścia tej nieruchomości z majątku dłużnika, to powodowie miałyby szansę zaspokojenia z nieruchomości swoich wierzytelności.

W wyroku z dnia 23 listopada 2005 r., II CK 225/05 (niepubl.), Sąd Najwyższy skonstatował, że pogląd, według którego skarga pauliańska nie może mieć zastosowania do czynności dłużnika polegającej na spełnieniu świadczenia wobec wierzyciela, nawet gdyby czynność ta prowadziła do pokrzywdzenia pozostałych wierzycieli, dotyczy tylko takiej spłaty długu, która ściśle odpowiada zobowiązaniu zarówno pod względem rodzaju świadczenia, jak i sposobu oraz terminu spłaty. Jeżeli natomiast dłużnik na podstawie porozumienia z wierzycielem zaspokaja go w inny sposób niż przewidziany w pierwotnej umowie, nie ma przeszkód do objęcia takiej czynności skargą pauliańską. Jeżeli zatem dłużnik, nie dysponując gotówką umożliwiającą spłatę zobowiązania pieniężnego, zawiera z wierzycielem umowę cesji swoich wierzytelności, która prowadzi do wygaśnięcia zobowiązania, to nie następuje zwykle spełnienie świadczenia. Jest to zmiana pierwotnego świadczenia, która - jeżeli usuwa z majątku dłużnika aktywa w postaci jego wierzytelności i uniemożliwia innym wierzycielom zaspokojenie się z nich - może być przedmiotem skargi przewidzianej w art. 527

§ 1 k.c. Dłużnik ma wprawdzie prawo wyboru wierzyciela, którego chce spłacić, dlatego wybór jednego z wierzycieli i spłacenie jego wierzytelności nie mogą być przedmiotem zarzutu z art. 527 § 1 k.c., w niektórych jednak sytuacjach przepis ten będzie miał zastosowanie, np. wtedy, gdy dłużnik dokonał wyboru wierzyciela w sposób arbitralny, prowadzący do uprzywilejowania go kosztem pozostałych, w okolicznościach, które wskazują na rychłą możliwość ogłoszenia upadłości i wyprowadzenie z majątku dłużnika istotnych składników, co może prowadzić do niemożności zaspokojenia się wierzycieli z przyszłej masy upadłości.

Stanowisko wyrażone w powołanym orzeczeniu zostało następnie zaaprobowane przez Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 5 lipca 2007 r., II CSK 118/07 ("Izba Cywilna" 2008, nr 12, s. 52) oraz z dnia 22 października 2011 r., IV CSK 39/11 (niepubl.).

W wyroku z dnia 05 lipca 2007 II CSK 118/07 (publ. LEX 496379) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż przedmiotem skargi pauliańskiej może być każda czynność prawna, także datio in solutum, jeżeli spełnia przesłanki określone w art. 527 § 1 k.c.

Przepis art. 527 k.c. ma pełne zastosowanie do czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z jednym tylko z wierzycieli, jeżeli jest to czynność naruszająca wynikającą z ustawy lub umowy kolejność zaspokajania wierzycieli, a zatem, jeżeli dłużnik dowolnie dokonał uprzywilejowania niektórych spośród jego wierzycieli kosztem pozostałych.

Z kolei czynność prawna dłużnika będąca wykonaniem zobowiązania nie jest objęta zakresem skargi pauliańskiej, nie ma zatem co do zasady podstaw do zaskarżenia takiej czynności dokonanej przez dłużnika z jednym tylko z wierzycieli, dłużnik bowiem ma obowiązek spełnić świadczenie, a w razie wielości wierzycieli ma prawo dokonać swobodnego wyboru wierzyciela, którego spłaci i z tego tytułu nie można czynić mu zarzutu, że pokrzywdził pozostałych.

Sąd Najwyższy stwierdził, iż w niektórych jednak sytuacjach należy uznać, że spełnienie świadczenia i zaspokojenie tylko jednego z wierzycieli odpowiada przesłankom z art. 527 k.c. Ma to miejsce m.in. wtedy, gdy dłużnik, zamiast spełnienia świadczenia w sposób odpowiadający treści zobowiązania, spełnia inne świadczenie, w szczególności gdy przenosi na wierzyciela własność rzeczy lub prawa zamiast zapłaty sumy pieniężnej. W takim bowiem wypadku pozbawia pozostałych wierzycieli możliwości zaspokojenia się ze składnika majątkowego, który byłby dla nich dostępny, gdyby nie takie zaspokojenie jednego z wierzycieli, co stanowi niewątpliwie jego uprzywilejowanie kosztem pozostałych.

Szersze rozważania dotyczące tej problematyki zawiera wyrok z dnia 23 lipca 2003 r., II CKN 299/01 (niepubl.), w którym Sąd Najwyższy, podzielił wcześniejsze stanowisko w tej kwestii wyrażone w wyroku z dnia 12 grudnia 2001 r., III CKN 496/00 (niepubl.).

Podkreślić należy wreszcie, iż w wyroku z dnia 13 kwietnia 2012 roku III CSK 214/11 (publ. OSNC 2012/11/134, Biul.SN 2012/7/11, M.Prawn. 2013/2/87-94) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, iż czynność prawna datio in solutum, na podstawie której dłużnik, zamiast wykonania zobowiązania zgodnie z jego treścią, spełnił - prowadzące do wygaśnięcia tego zobowiązania z zaspokojeniem wierzyciela - świadczenie tego samego rodzaju będące równoważnością świadczenia pierwotnego, może być uznana za nieobjętą zakresem skargi pauliańskiej (art. 527 k.c.).

W okolicznościach rozpoznawanej wówczas sprawy Sąd Najwyższy zajmował się problemem – tak jak to jest w niniejszej sprawie - , gdy przedmiotem skargi pauliańskiej jest czynność prawna dłużnika, dokonana z jednym z jego wierzycieli, w wyniku której dłużnik w celu zwolnienia się ze zobowiązania spełnił za zgodą tego wierzyciela inne świadczenie (datio in solutum).

Sąd Najwyższy zaznaczył, iż prawidłowe wykonanie zobowiązania przez dłużnika, może - co do zasady - nastąpić jedynie przez świadczenie określone w treści zobowiązania, niekiedy jednak może dojść do zmiany przedmiotu świadczenia, czego przykładem jest przewidziane w art. 453 k.c. świadczenie zamiast wykonania. Według tego przepisu, zobowiązanie wygasa, gdy dłużnik w celu zwolnienia się ze zobowiązania, za zgodą wierzyciela, spełnia inne świadczenie.

Uwzględniając dorobek orzecznictwa Sąd Najwyższy przypomniał, iż dotychczas dominował pogląd, że spełnienie świadczenia nie jest objęte zakresem skargi pauliańskiej tylko wtedy, gdy ściśle odpowiada treści zobowiązania, natomiast zaspokojenie wierzyciela w każdy inny sposób podlega zaskarżeniu.

W ocenie Sądu Najwyższego orzekającego w sprawie III CSK 214/11 nie można jednak przyjmować, że reguła ta nie doznaje żadnego wyjątku.

Rozważając dopuszczalność objęcia skargą paulińską czynności datio in solutum trzeba uwzględnić w szczególności relacje między świadczeniami wtórnym i pierwotnym dotyczące przede wszystkim rodzaju obu świadczeń oraz ich wartości.

Dlatego nie budzi wątpliwości, że zaskarżeniu powinna podlegać czynność prawna dłużnika, na podstawie której przeniósł on na jednego z wierzycieli własność rzeczy w zamian za spełnienie świadczenia pieniężnego i to rzeczy o wartości przewyższającej wysokość długu. Ocena nie jest już tak jednoznaczna w razie równowartości porównywanych świadczeń tego samego rodzaju.

Konkludując, Sąd Najwyższy doszedł do wniosku, że należy dopuścić wyjątki od wyrażonej w dotychczasowym orzecznictwie zasady, iż spełnienie świadczenia nie może być przedmiotem skargi pauliańskiej tylko wtedy, gdy ściśle odpowiada treści zobowiązania. Za wyjątek taki może być uznana czynność prawna datio in solutum, na podstawie której dłużnik, zamiast wykonania zobowiązania zgodnie z jego treścią, spełnił - prowadzące do wygaśnięcia tego zobowiązania z zaspokojeniem wierzyciela - świadczenie tego samego rodzaju będące równowartością świadczenia pierwotnego.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie pogląd ten podziela.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy przypomnieć, iż z zaskarżonej umowy z dnia 14 czerwca 2013 roku (k. 21-27 oraz k. 100-103) wynika jednoznacznie, iż w zamian za zwolnienie z długu, tj. zadłużenia w kwocie 3 532 622,31 złotych wynikającego z umowy kredytu z dnia 12 grudnia 2011 roku nr (...) zaciągniętego w Banku (...) w L. K. M. i M. M. (1) przenieśli na rzecz Banku Spółdzielczego w L. własność nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...).

Zgodnie z tą umową (§ 4) zwolnienie z długu obejmowało faktycznie kwotę 3 680 149,31 złotych, gdyż bank zobowiązał się zaspokoić do kwoty 147 527 złotych wierzyciela hipotecznego S. M., którego wierzytelność na taką kwotę została określona hipoteką przymusową w księdze wieczystej KW nr (...).

W umowie strony określiły (§ 1 ust. 3 pkt. 4), iż wartość nieruchomości przyjęta do transakcji wynosi 3 532 622,31 złotych.

Powyższe oznacza, że oba świadczenia były ekwiwalentne.

Wartość świadczenia pieniężnego z umowy kredytu K. M. względem pozwanego wynosiła 3 532 622,31 złotych. Cena za nieruchomość wynosiła też taką kwotę. Mało tego pozwany zobowiązał się zaspokoić do kwoty 147 527 złotych wierzyciela hipotecznego S. M..

W ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie powódowie nie wykazali, aby świadczenia określone umową z dnia 14 czerwca 2013 roku były nieekwiwalentne (art. 6 k.c.).

W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd uznał zatem, iż nie ma podstawy do dopuszczenia w tym zakresie dowodów z urzędu, gdyż obie strony działały przez profesjonalnych pełnomocników procesowych.

Stąd inicjatywa dowodowa należała do stron postępowania, a strony doskonale wiedziały jakie okoliczności podlegają dowodzeniu.

Powodów obciążał dowód wykazania braku ekwiwalentności świadczeń, a w szczególności dowód wykazania, iż wartość nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) była wyższa niż wartość długu K. M. z umowy kredytu względem Banku Spółdzielczego w L..

Uwzględniając powyższe w ocenie Sądu orzekającego w niniejszej sprawie zaskarżona czynność z dnia 14 czerwca 2013 roku datio in solutum z racji ekwiwalentności świadczeń i w sytuacji, że K. M. spełnił świadczenie tego samego rodzaju będące równowartością świadczenia pierwotnego nie może być uznana za objętą zakresem skargi pauliańskiej (art. 527 k.c.).

Stąd zaskarżona czynność nie została dokonana przez dłużnika K. M. z pokrzywdzeniem wierzycieli.

Trudno też przyjąć, iż w wyniku czynności prawnej, tj. umowy z dnia 14 czerwca 2013 roku Bank Spółdzielczy w L. jako osoba trzecia uzyskał korzyść majątkową. Pozwany bowiem zwolnił dłużnika z długu zezwalając mu na spełnienie innego świadczenia w miejsce świadczenia pierwotnego. Oba świadczenia, tj. świadczenie pierwotne wynikające z umowy kredytu i świadczenia dokonane przez dłużnika tytułem datio in solutum były świadczeniami ekwiwalentnymi.

Nie ma też podstaw do przyjęcia, że dłużnik K. M. działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Jak już wskazano pomiędzy czynnością prawną dłużnika, jego niewypłacalnością oraz pokrzywdzeniem wierzyciela musi zachodzić określony związek przyczynowy, tak aby dokonanie przez dłużnika czynności prawnej było warunkiem koniecznym (*conditio sine qua non*) powstania lub pogłębienia się jego niewypłacalności (tak: wyrok SA w Krakowie z dnia 24 lutego 2015 roku, I ACa 1707/14, publ. LEX 1665083).

Artykuł 527 k.c. wymaga bowiem, aby dłużnik dokonujący zaskarżonej czynności miał świadomość, że czynność ta pociągnie za sobą pokrzywdzenie wierzyciela. Powód występując z akcją pauliańską nie musi jednakże udowadniać złego zamiaru wierzyciela. Dłużnik musi mieć jedynie świadomość konsekwencji dokonywanej czynności, nie jest natomiast konieczna świadomość dłużnika pokrzywdzenia konkretnego wierzyciela. Wystarczy świadomość dłużnika, że czynność prawna przez niego dokonana może spowodować dla ogółu wierzycieli niemożność zaspokojenia się.

Dłużnik działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli ma rozeznanie co do tego, że w następstwie dokonanej przezeń czynności ucierpi materialny interes wierzyciela, zazwyczaj poprzez wyzbycie się w całości lub w części majątku nadającego się do egzekucji (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2007 roku, sygn. V CSK 77/07, publ. LEX nr 611455).

W świetle powyższego przyjąć należy, iż wiedza dłużnika K. M. o wszczętych przeciwko niemu postępowaniach egzekucyjnych i utrata płynności finansowej prowadzonej przez niego firmy powinny być uwzględnione przy ocenie, czy działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli, o którą chodzi w art. 527 § 1 k.c., wystarczy by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego z P. z dnia 12 maja 2005 r., sygn. I ACa 1764/04, OSA 2006/3/8), a zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 280/00, (publ. LEX nr 52793) pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia (wystąpienia z żądaniem uznania bezskuteczności czynności prawnej).

Udowodnienie świadomości pokrzywdzenia napotyka poważne trudności, gdyż świadomość jest kategorią psychologiczną, która wymyka się spod reguł postępowania dowodowego. Nie można w tym zakresie poprzestać na samym oświadczeniu dłużnika, ale konieczne jest wnioskowanie na podstawie faktów towarzyszących zaskarżonej czynności. Świadomość dłużnika może być uznana za udowodnioną, gdy zostaną spełnione następujące okoliczności: 1) dłużnik wiedział o istnieniu wierzycieli, 2) dłużnik znał skutek czynności, tj. usunięcie z jego majątku określonych składników, które mogłyby posłużyć do zaspokojenia wierzyciela. Jeśli powyższe przesłanki są spełnione należy przyjąć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, chyba że pozwany udowodni, iż w okolicznościach sprawy wnioskowanie na podstawie powołanych wyżej okoliczności byłoby błędne. Dowód może zmierzać bądź to do wykazania, że władze umysłowe dłużnika nie pozwalały na ocenę sytuacji i prawidłowe

wnioskowanie, bądź też że ze względu na szczególne okoliczności sprawy wniosek o krzywdzącym charakterze dokonywanej czynności był nieuzasadniony (tak: wyrok SA w Krakowie z dnia 23 października 2014 roku I ACA 978/14, publ. LEX 1567004).

Zaskarżona czynność z dnia 14 czerwca 2013 roku została dokonana z jednym z wierzycieli.

Sąd orzekający w niniejszej sprawie podziela pogląd, iż przepis art. 527 k.c. ma pełne zastosowanie do czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z jednym tylko z wierzycieli, jeżeli jest to czynność naruszająca wynikającą z ustawy lub umowy kolejność zaspokajania wierzycieli, a zatem, jeżeli dłużnik dowolnie dokonał uprzywilejowania niektórych spośród jego wierzycieli kosztem pozostałych.

Wierzytelność Banku Spółdzielczego w L. wynikająca z umowy kredytu 12 grudnia 2011 roku nr(...) została zabezpieczona hipotekami umownymi łącznymi w kwotach po 6 000 000 złotych w księgach wieczystych KW nr (...) i KW nr (...).

Zakładając, że K. M. byłby nadal współwłaścicielem na prawach małżeńskiej wspólności ustawowej przedmiotowych nieruchomości i dopuszczalne byłoby prowadzenie z nich egzekucji to znaczenie miałaby kwestia pierwszeństwa zaspokojenia.

W tym zakresie art. 1025 § 1 k.p.c. przesądza, iż należności zabezpieczone hipoteką podlegają zaspokojeniu w kategorii V, podczas gdy należności wierzycieli prowadzących egzekucję podlegają zaspokojeniu dopiero w kategorii IX.

Zatem w przypadku zainicjowania przez powodów egzekucji z nieruchomości dłużnika objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...),i tak ich wierzytelności nie korzystałyby z pierwszeństwa zaspokojenia przed wierzytelnością Banku Spółdzielczego w L..

Tym samym nie zachodzi kwestia pokrzywdzenia powodów i niezasadne jest wnioskowanie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli

Nie można się zgodzić z zarzutem powodów co do świadomości pozwanego Banku spółdzielczego w L. w kwestii działania z pokrzywdzeniem wierzyciel.

Powodowie okoliczności tej nie wykazali.

W ocenie Sądu to nie bank lecz P. M. był inicjatorem działań zmierzających do wykupienia wierzytelności powodów względem dłużnika K. M..

P. M. czynił starania, aby spłacić długi ojca K. M. względem powodów i kilku innych wierzycieli. W celu spłaty zobowiązań K. M. jego syn P. M. nosił się z zamiarem zaciągnięcia kredytu Bankowego w Banku Spółdzielczym w L..

Pismem z dnia 18 stycznia 2014 roku (akta KM (...): pismo P. M. z dnia 18 stycznia 2014 roku, k. 8) P. M. zaproponował powodowi R. J. wykupienie należności stwierdzonej nakazem zapłaty w sprawie IV Nc 226/13 za cenę brutto 92 753 złote. Zapłata nastąpiła by w ciągu 30 dni od otrzymania kredytu i podpisania umowy. Proponował, aby ta kwota stanowiła zaspokojenie całości roszczeń oraz aby R. J. cofnął wniosek egzekucyjny. P. M. przesłał R. J. projekt umowy.

Podobny projekt P. M. przesłał powodowi J. P. (k. 46-47) Takie projekty przesyłał też innym wierzycielom K. M..

Ostatecznie powodowie nie przystali na warunki proponowanych umów sprzedaży wierzytelności.

W tym kontekście oceniając nie zachodzi domniemanie z art. 527 § 4 k.c.

Przepis ten wskazuje, iż jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli korzyść majątkową uzyskał przedsiębiorca pozostający z dłużnikiem w stałych stosunkach gospodarczych, domniemywa się, że było mu wiadome, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Użyta w powyższym przepisie kategoria "stałych stosunków gospodarczych" jest o tyle ogólna, że powinna być konkretyzowana okolicznościami pojawiającymi się w konkretnej sprawie. Chodzi tu z pewnością o współpracę gospodarczą zawierającą element trwałości w sensie zarówno czasu trwania tej współpracy, jak i jej intensywności. Stosunki gospodarcze nie muszą odzwierciedlać jedynie określonej więzi natury prawnej (np. stosunków obligacyjnych wynikających najczęściej z umów o charakterze długoterminowym). Mogą też polegać na powiązaniach natury organizacyjnej (np. uczestnictwie obu podmiotów w szerszej strukturze organizacyjnej). Nie bez znaczenia pozostaje także element woli stałej współpracy gospodarczej po obu stronach. Kwestionowana w skardze pauliańskiej czynność prawna powinna być dokonana w okresie trwania trwałych stosunków gospodarczych (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 2004 r., IV CK 322/03, publ. LEX nr 688693).

Wymieniony powyżej przypadek stanowi tzw. domniemanie iuris tantum – usuwalne, a ciężar jego obalenia spoczywa na pozwanym w sprawie toczącej się na podstawie przepisów o skardze pauliańskiej (tak: wyrok SN z dnia 16 kwietnia 2008 roku, sygn. III CSK 564/07).

W ocenie sądu orzekającego w niniejszej sprawie w okolicznościach niniejszej sprawy o istnieniu takich stałych stosunków gospodarczych między dłużnikiem K. M. a pozwanym Bankiem Spółdzielczym w L. mowy być nie może. Ze zgromadzonych w sprawie dowodów jasno wynika, że w odniesieniu do prowadzonej przez dłużnika działalności w postaci ubojni zwierząt rzeźnych i sprzedaży póltusz nie łączyły go z pozwanym żadne więzi gospodarcze. Pozwany jedynie udzielał kredytu dłużnikowi na sfinansowanie jego działalności. Działalność gospodarcza dłużnika prowadzona była jednak przez K. M. samodzielnie i pozwany w jej prowadzeniu w ogóle nie uczestniczył oraz nie miał na nią wpływu.

Okoliczność przeciwna nie wynika z żadnego z przeprowadzonych w sprawie dowodów.

Brak zatem jest podstaw do twierdzenia, że pozwany Bank Spółdzielczy w L. wiedział w dacie czynności prawnej z dnia 14 czerwca 2013 roku, iż dłużnik K. M. działa ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Ostatecznie K. M. dokonując w ramach zaskarżonej czynności z dnia 14 czerwca 2013 roku spełnienia zobowiązania z umowy kredytu z dnia 12 grudnia 2011 roku względem Banku Spółdzielczego w L., przez spełnienie innego świadczenia, tj. przez przeniesienie na bank jako wierzyciela własności nieruchomości objętych księgami wieczystymi KW nr (...) i KW nr (...) zamiast zapłaty sumy pieniężnej nie pozbawił pozostałych wierzycieli możliwości zaspokojenia się ze składnika majątkowego, gdyż składnik ten z racji ujawnionych hipotek na rzecz pozwanego i tak nie byłby dla nich dostępny, gdyby nie takie zaspokojenie jednego z wierzycieli.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art.527 k.c. Sąd powództwa oddalił.

Powództwa zostały oddalone w całości.

W orzecznictwie sądowym ugruntowany jest pogląd, iż współuczestnictwo materialne nie występuje między powodami dochodzącymi roszczeń przewidzianych w kodeksie cywilnym na podstawie przepisów o skardze pauliańskiej. Dochodzone prawa nie są w tym wypadku wspólne w rozumieniu art. 72 § 1 pkt 1 k.p.c.. Żądania takie nie mają tej samej podstawy prawnej, każde z nich jest niezależne od pozostałych i samodzielne (zob. postanowienie SN z dnia 2 października 2008 r., II CZ 71/08, niepubl.).

Stąd między powodami zachodzi jedynie współuczestnictwo formalne.

Powodowie byli reprezentowani przez zawodowego pełnomocnika ustanowionego z wyboru.

Pozwana także działała przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego.

Powód J. P. uiścił opłatę w kwocie 5 842 złote od podanej przez siebie wartości przedmiotu sporu w kwocie 116 824 złotych (k. 48 w zw. z k. 1). Powód R. J. uiścił opłatę w kwocie 4 638 złotych od podanej przez siebie wartości przedmiotu sporu w kwocie 92 753 złotych (k. 49 w zw. z k. 1).

Pozwany co do zasady wygrał sprawę, ponieważ nie wykazane zostały przesłanki skargi paulińskiej co do każdego z powództw.

Dlatego na podstawie art. 98 k.p.c. statuującej zasadę odpowiedzialności za wynik procesu

W przypadku współuczestnictwa formalnego (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.) celowe jest zastosowanie art. 105 § 1 zd. 2 k.p.c., uwzględniającego zwrot kosztów odpowiednio do udziału w sprawie każdego ze współuczestników, gdyż więź ich roszczeń (zobowiązań) jest bardzo luźna.

Z uwagi na brak węzła solidarności pomiędzy powodami jako współuczestnikami rozliczenie kosztów powinno nastąpić indywidualnie (por. postanowienie SN z dnia 4 lutego 1966 roku II PZ 5/66, publ. OSNCP 1966/7-8 poz. 137).

Sąd zasądził zatem od każdego z powodów na rzecz pozwanego kwotę 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, na co złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika według stawki minimalnej (§6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu Dz.U. z 2013r. poz. 490 t.j. w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r w sprawie opłat za czynności radców prawnych Dz.U. 2015 r. poz. 1804)

SSO Paweł Poręba